

Leto IV.

NA DUNAJI 1. NOVEMBRA 1878.

List 21.

Zvečer.

Q sladka tiha noč le pridi,
V temoto svojo me zavij;
Z milobo trudni duh obidi
In mir mi v burno serce vlij!

Ko v tvojem blaženem naročji
Zatisnil trudne sem oči,
Poverne čas se mi otročji
In duh moj srečno v njem živi.

Prikaže se obličje milo
Predrage deve iz megle;
Ljubezen sladka s tiho silo
Nemirno mi navdā sercé.

Pustite me!

Q kaj bi jaz ne hodil doli,
Kjer grob pri grobu mi stoji,
Kjer mir okoli in okoli,
Kjer trudni človek sladko spi.

Na grob, ki kamenje ga krije,
Poklekam tamkaj dan na dan,
Okó mi solze vroče lije
Na grob, ki zadnji je skopan.

Tedaj takó mi ne razsaja
V nesrečnih persih več gorjé;
Tedaj bolj mirno mi postaja
To preražburjeno sercé.

Pustite me, da na gomilo
Predrago siromak hitim;
Da tam gorjá si lajšam silo,
Da burno serce umirim!

Samoti.

Kako priljubljena si ti,
Prijazna tiha mi samota!
Iz hrupa glasnega tjudi
Bežim sim k tebi, jaz sirota.

Tu neopazován živim
In premisslujem svojo togo,
Na skrivnem tukaj se solzim,
Sercé tolažim si ubogo.

Kaj meni svet se za gorjé,
Ki serce bratu napolnuje?
Kaj njega brigajo solzé? —
Hudobni svet jih zasmehuje,

Zató iz svéta jaz bežim
V naročje tvoje sim, samota,
Na skrivnem tukaj se solzim
In lajšam si gorjé, sirota.

Pagliaruzzi.

Sodnikovi.

XIX.

Tako imenitnega dneva ni morebiti imela okrajna gosposka v tergu, odkar je bivala v tem kraju.

Imeli so Zaplotnika!

V bližnji vasi se je bil zvadil z neko deklino; k njej je hodil v mraku vasovat. Ko se je bilo to zvedelo, poslali so tja dva žandarja, ki sta ga čakala skrita. Še tist večer jima je šel brezskerbno v past. Nič se ni branil, ko sta planila nanj iz zakotja, mirno se jima je dal vkleniti in gnati v terg. To je bil torej on glasoviti Zaplotnik, katerega je bilo tako težko vjeti, še teže deržati! Kakemu razbojniku ali sploh velikemu hudodelcu ni bil podoben; mlad je bil še in dosti čednega lica; in res je imel srečo pri ženskem svetu; a ravno to je bila njegova nesreča.

Vesetje je sijalo z lica okrajnemu glavarju, ko je zagledal vjetnika pred sabo; mislil si je: nam ne uideš; dobro hočemo shraniti takega tiča. Sam je šel pregledat ječo, lastnoročno je pretipal železno omrežje, s katerim je bilo zavarovano njeno edino okence. Sam je dvakrat krepko obernil ključ v vratih za njim in potem še poskusil, ali zapah dobro derži. Zadovoljen je bil in mirno je šel spat po tem imenitnem opravku.

Novica, da imajo Zaplotnika, raznesla se je hitro po vsem tergu; a reči ne moremo, da so je bili teržani kaj posebno veseli; samo radovedni so bili, kaj bode dalje.

Sodnikovi niso zvedeli najzadnji te imenitne dogodbe. Sodnika ni bilo ves tist dan ne na kosilo, ne na večerjo. V svoji sobi je tičal, ženi je dejal, da mu ni

nič kaj prav; a vendar ga ni mogla pogovoriti, da bi poslal po zdravnika. Pozno po večerji je šla Liza gori k njemu pogledat, kako mu je. Za mizo je sedel zamisljen; obličja mu ni videla, v obeh rokah mu je bilo skrito.

„Zakaj ne greš v posteljo, Andrej?“ vpraša ga skerbna žena.

„Pusti me, saj nisem otrok!“ odgovori ji neprijazno.

„Ali veš kaj novega? — Tistega Zaplotnika so prijeli!“

Sodnik se zgane pri teh besedah, kakor ko bi ga bil gad pičil. To je bilo dobro, da v tem trenutju ni videla njegovega obraza. Zapazila je bila pač, kako se je bil zderznil, a menila je, da je to storil iz nevolje, da ga nadleguje s takimi ničevimi stvarmi. Vošči mu torej lahko noč, potem tiho otide.

Ko je bil Sodnik zopet sam, zdihne iz globočine serca: „Zdaj je vsega konec!“

Ko je bil to izgovoril, terči obupno s čelom ob mizo. Čez nekaj časa vstane ter začne hoditi po sobi; kakor zblaznel je maha z rokami okolo sebe. Na to se zopet zgrudi na stol. Zopet čez nekaj časa vstane, odpre miznico ter začne pregledavati in prebirati razne listine, katere je imel v njej spravljene. Nekaj jih odbere, zveže in shrani, druge vtakne v peč ter jih zažge. Naposled sede zopet ter nasloni čelo na mizo, kakor da bi dremal.

Še drug nekedó je bil, ki mu skerb ni dala spati tisto noč. Seljan je bil že v postelji, ko mu poterka nek znanec

mimo gredé na okence in poroči, kaj se je zgodilo.

„Kedó bi bil mislil“, dejal je sam pri sebi, „da pojde to tako hitro? Zdaj je pač vse izgubljeno. Storil sem kar sem mogel; svaril sem Sodnika, naj se varuje; ali, kakor zdaj vidim, bilo je prepozno. Zdaj ni več pomoči. Zaplotnika bodo izpraševali, in povedal bo vse; kako da bi ne? Kaj je pomagalo vse moje prizadevanje? Kaj morem zdaj? Ko bi tudi šel k Zaplotniku v ječo, ko bi me pustili k njemu, ko bi ga prosil s povzdignjenimi rokami, naj molči; vse zastoj! Kaj sem temu človeku jaz, kaj mu je Sodnik? Zakaj bi ne govoril, ako si s tem svoje stanje olajša? In ko bi tudi to ne bilo, taki ljudje nimajo serca, še veseli jih, če morejo koga v nesrečo spraviti. Uboga Jerica, ubogi Matija! Stari Seljan vama ne more pomagati, ako se Bog kako vaju ne usmili!“

Take misli so ubogemu starcu po glavi rojile.

Drugi dan je bilo pri okrajni gosposki veliko, slovesno zasliševanje in izpraševanje. Zaplotnik ni tajil, da je vojaški begún in da je denar delal; ali pri kom je prebival, kedó so bili njegovi tovariši in pomočniki, tega ni bilo izpraviti iz terdovratnega jetnika, kakor so ga vili in pestili. Poskusilo se je, ali ga morebiti post omeči. In tako je šel zopet v zapor; morebiti bode popoldné volneji.

Seljanu ni dala skerb mirú, če tudi je vedel, da ne more pomagati. Napoti se, sam ni vedel prav zakaj, proti Sodnikovemu domu: kaj Sodnik? ali mirno čaka doma, ali je morebiti pobegnil? Na dvorišči mu pride Liza naproti.

„Kako pa Andrej?“

„Nič prav zdrav ni; bojimo se, da bi kaka bolezen ne pršla. Včeraj ni ves dan nič jedel.“

„Kje pa je?“

„Menim da gori! Ali bi radi z njim govorili?“

Predno je Seljan na to kaj rekel, pristopi k njima Andrejček, ki je slisal materine besede, ter pravi:

„Ne, mati, očeta ni gori, kakor pravite; jaz sem jih iskal, hotel sem jih nekaj prositi, pa jih ni. Nato mi je dejal sosedov Luka, da jih je videl, ko so šli zgodaj po stezi proti gozdu. Jaz mislim, da jim je že bolje, ker so tako zgodaj vstali, kaj pravite, mati?“

„Bog daj, da bi bilo tako, kakor praviš“, pristavi žena.

Seljan je edini vedel, kako je možu, a on ni smel govoriti.

„Nič posebnega; kar imam, povem mu lahko drug krat; morda ga še danes kje srečam. Bog vas obvaruj.“

Tako se je Seljan poslovil in odšel na svoje delo.

S postom se ni dalo pri Zaplotniku nič opraviti. Terdovratno je molčal zopet pri drugem in tretjem zasliševanju. Treba ga je bilo torej poslati naravnost v mesto, da naj tam storé z njim, kar zakon velja. Drugo jutro že sta ga gnala žandarja, dobro vklenenega po cesti proti mestu. Kako so gledali teržani ta novi prizor! Mnoga ženska je dejala sama pri sebi: Škoda tako lepega človeka! Zaplotnik je mirno stopal pred čuvajema, ozerl se ni ne na desno, ne na levo; a glave tudi ni povešal. Čez nekaj časa zavijejo po cesti v gozd — nekaj otrok je šlo še za njimi — gošča je bila ob obeh straneh. Ko so tako molče stopali nekaj časa, kar pogleda Zaplotnik zdaj na desno, zdaj na levo v goščo,

potem se zderzne in kakor strela šine na levo v germovje! Žandarjev eden hitro pomeri za njim in izproži. Zdelo se mu, da ga je zadel, ali ko sta planila potem oba za njim, ni bilo od Zaplotnika ne duha ne sluha. Iskala sta ga, kakor išče lovec obstreljene divjačine; steknila sta vse germovje daleč na okrog, zastonj, Zaplotnik je bil izginil; naposled sta mislila sama, da mora biti ta človek res sè samim hudobnim duhom v zvezi.

Otroci, ki so videli ta prizor, prinesli so hitro z velikim krikom in vpitjem to novico v terg.

XX.

Černi oblaki so bili prepregli večerno nebo. Kakor čeda gladnih volkov je tulil veter okolo voglov. Bliski so švigali kakor goreče kače po nebu in strašno so razsvetljevali nočno temo. Treskalo je in germelo, da se je zemlja tresla. Ljudje so trepetali po hišah, križali se in molili, kakor da bi se jim bližal sodnji dan. Živina je tulila po hlevih in zver se je plašna skrivala ter po jazbinah in po germovji iskala zavetja pred grozno nevihto. Strašno hreščanje in pokanje se je razlegalo po gozdu. Visoka drevesa so se zgibala in skoraj do tal pripogibala svoje verišče. Vihar jih je šibil in lomil kakor suhe treske. Gorjé človeku, kateri se je zakasnil in hodi o tem času po gozdu!

Seljan je bil star mož, ali take nevihte ni pomnil. Počival je že v svoji samotni koči poleg gozda. Luč upihne; skoraj strah ga je bilo v postelji, ko je vihar tako grozno razgrajal in mikastil njegovo staro poslopje; bal se je, da bi mu ne odnesel slamnate strehe znad glave. Silil se je mižati, ali ognjeviti

bliski so mu siloma odpirali oči. Bogu je priporočal svojo dušo in svojo kočo, obrnil se v steno in kakor otrok odejo potegnil čez glavo.

Ko je tako žedél, kar se mu zazdi, da je nekedó poterkal na duri, todà tolaži se: nič ne bó, vihar bije na vrata. Vendar nehotoma posluša; veter je bil malo potihnil; v drugič se mu zdi, da nekedó terka; zdaj celo čuje prav razločno človeški glas: „Odprite“!

Berž ko je to slisal, vstane brez pomiselka, prižge luč ter gre odpirat; ko bi bil razbojnik, v taki nevihti ga kristijan ne smé pustiti brez zavetja. Toliko da ga ni vihar znak vergel, ko je odperl vrata. Vse černo, nič ne vidi.

„Kedó je“? vpraša.

„Siromak, pomagajte“! odgovori mu nekedó sè slabim glasom. V tem trenotji zabliska in Seljan zagleda pred sabo človeka, ki je ležal na tleh, z glavo na pragu. Hitro ga vzdigne ter ga na pol nese, na pol vleče v sobo.

Slaba luč, ki jo je dajala mala svetilnica na mizi, posveti v strašno blede obličje. To obličje je bilo Seljanu neznanó. Mož je bil ranjen, kri mu je kapala izpod pesti, ki jo je pritiskal na persi. Seljan ga položi na posteljo in mu začne preiskavati rano. Mož si jo je bil za silo zamašil. Seljan mu jo najprej izpere, potem vzame svojo praznično srajco, razporje jo in z njenimi kosi obveže rano kakor vé in zna.

Vse to se je molcé veršilo. Ranjenec je težko sopihal, a ko mu je bila rana zavezana, bilo mu je lažje. Govoriti začne dovolj razločno:

„Veste, mož, koga ste ponevedoma sprejeli pod svojo streho“?

„Kedó ste, ne vprašam“, odgovor

mu Seljan, „dovolj mi je, da ste pomoči potrebni“.

„Ali ko bi vedeli, kedó sem, težko da bi mi pomagali. Človeka, kakoršen sem jaz, ni smeti pod streho jemati. Ali poznate Zaplotnika?“

„Videl ga nisem“.

„Poglejte me! Zdaj veste, kedó sem“.

„Bodite, kedor hočete; ranjeni ste, in to, kakor je videti, hudo. Ali hočete, da naj vam grem po zdravnika in po gospoda, če se upate sami ostati?“

„Pustite, prepozno bi prišla zdravnik in gospod; treba mi ni ne enega ne drugega; jaz sem preskerbljen. Grehe moje in slabosti, upam, da mi Bog tudi tako odpusti. Kesam se jih in pokorim se tudi zanje“.

„Torej vsaj ne govorite tolíko; mirni bodite, morda je pa vendar še kaj upanja“.

„Dobro vem, kako mi je; ali mene ni škoda. Pustite mi to veselje, saj ga bode skoraj konec; vsega konec! izgubljeno življenje! Vi ste videti dober mož, zato rad z vami govorim. Svet je malo prida, rad ga zapustim, prijatelj“.

„Ali imate še kako željo“?

„O pač bi se eno imel, ali té mi ne morete izpolniti. Ena saña človeška duša je na svetu, katero sem zares rad imel, tudi ona je mene rada imela, in vendar sem ji prizadel toliko preglavice in bridkosti! Svojo mater bi se rad videl, prosil bi jo, naj mi odpusti! Da moram umreti brez nje, brez njenega

odpuščenja, to mi je edino hudo, moja največa pokora“.

Nato ranjenec malo potihne. Čez nekaj časa zopet izpregovori:

„Prosil bi vas, da mi pojte po mater, ali to ni mogoče, ni mogoče! Po smerti moji pojte k njej; vzemite in izročite ji to; tú je tudi povedano, kje prebiva. Recite ji, da sem umerl izklesan in izpokorjen, in da sem se nje spominjal v svojih zadnjih trenutkih. Tolikokrat bi bil šel rad k njej, pokleknil pred njo in prosil jo, naj mi odpusti, ali ni mi dalo; sram me je bilo. Zdaj je prepozno! — Čudno, čudno! Pobegniti jim iz ječe, bilo mi je igrača; in vendar ni se mi ljubilo, ali sam ne vem, kako je bilo. Ko so me gnali kakor vola v mesnico, prišlo me je nekaj, kar hotel sem, in vezí so mi odpale, raztergane kakor pajčevina, ali snete, sam ne vem. Čudna uganka je človek, prijatelj, čudna uganka, jaz je nisem ugenil. — Zdaj umiram ustreljen, kakor zver; do vas sem se priplazil, pljuča so mi zadeta, težko diham, ali skoraj se počijem; kaj je človeku dihati treba! — Še nekaj, prijatelj, poročite Sodniku, da naj bode pameten; Zaplotnika se mu ni treba več bati, tudi ne, ko bi bil še živ; Zaplotnik ni Iskarijot! — Odpustite, prijatelj, da vas nadlegujem, saj ne rad! Še enkrat: ne pozabite moje matere. Dajte mi roko! — Tako, zdaj je dobro! Moja moč je pri kraji. Z Bogom“!

Nato se oberne v steno in izdahne.

(Dalje prih.)

B. M.

Spomini s pota.

Spisal Fr. Poljanec.

II.

Med Savo in Dravo.

(Dalje.)

²
¹⁰ **Z**agreb meni ni nov, znan mi je ves, kolikor ga je od Černomercev do Laščine, od savskega mosta do Črnoka. Videl sem ga o raznih prilikah, v veselih in žalostnih zgodah, v vsedanji in praznični obleki. Zato se, dragi bralec, lahko poveriš mojemu vodstvu.

Glavno mesto trojedne kraljevine ima za ozadje na dolgo raztegneni, do verha bukovjem obraseni herbet Zagrebske gore, ki brani Zagreb proti merzlim severnim vetrovom. Gora ni posebno visoka, njen najviši vrh, Sleme imenovano, vzvišen je nad morjem samo nekaj malega čez 3000 čevljev, no vendar ima za nekatere Zagrebčane še osobiten pomen; z njo se namreč igrajo "planino". Zadnjih desetletij zavladała je po vsej izobraženi Evropi neka strast za gore. Smešno oblečeni, oboroženi z dolgimi palicami, ki so jim dostikrat v napotje, pohajajo ti planinščaki jatoma po hribih, plazijo po snežnikih in ledenikih ter se spenjajo po najgerših robovih, dostikrat v največi životni opasnosti, in to vse zato, da morejo reči, da so bili tudi gori. Druzega namena vsa stvar nima. Po mestih se snujejo društva, ki zbirajo denar, skerbé za dobre vodnike, trebijo in popravljajo pota in stavijo po sneženih višavah kolibe, v katerih potniki najdejo prenočišče in zavetje o slabem vremenu. — Tudi v Zagrebu so se našli ljudje, ki so hitro spoznali živo potrebo, da se za Hervaško ustanovi „planinsko

društvo". Ker pa tu v bližini ni snežnikov in vratolomnih višav, polastili so se hervaški planinščaki v svoj namen ponižnega Slemenca. „Kedor ni še cerkve videl, klanja se peči“, pravi hervaški pregovor. To veselje je prav nedolžno, človek jim ga rad privošči. Naj jim bo! Prav nepotrebno pa je bilo na vrh Slemenca postavljati hišo za „turiste“. Tu je bilo slepo posnemanje tujega malone smešno. Ako letnega dne uraniš iz Zagreba, prišečeš se lahko v treh urah na vrh, od koder se ti odpira v resnici čaroben pogled na posavsko raván in na zagorsko, rogaško in uskoško gorovje. Ko si se te lepote do sita nagledal na vse štiri vetrove, kreneš lahko po drugem potu domov. Gredé si še z lagotjo ogledaš kapelico sv. Jakoba, Kraljičin studenec in razvaline Medvedgradske, in še predno bode pri sv. Kralji poludne zvonilo, bodeš že doma za mizo čakal juhe. Čemu potem koliba?

Zagrebsko goro opasuje venec holmcev, ki se polagoma izgublja v ravno Posavje. Mnogi potoci in potočiči so te holme globoko izorali in raztergali, ali kraj svega tega je berdni svet okolo Zagreba prijetnega, očem dobrodejnega lica, ker prisojna rebra so vsa pokrita z vinogradi, ki dajó žarko in okusno kapljo. Po vinogradih belé se letni dvorci zagrebskih meščanov, po dolih pa so se naselile večje in manjše vasi, ki so vse na glasu zbog dobrega vina, tako na primer:

Vrabče, Šestine, Búkovec, Sv. Šimon, Čučerje, Granešina in Kašina. Najimenitniši je Búkovec, ki je ves v rokah prečasnih gospodov kanonikov in družih „petičnih“ Zagrebčanov. Tjakaj najrajši romajo izkušeni čestilci Vinka Ložiča — hervaškega Baccha — od kodar se pozno v noč sicer težki ali vendar navdušeni vračajo v mesto.

Ondi kjer so se ti holmi najbolj približali Savi, in kjer se iz njih izvija potok Medvedščak, razprosterl se je Zagreb in sicer nekaj po berdu, nekaj pa v ravnici pod njim. Mesto se prav naravno deli na tri dele, namreč na gornje in spodnje mesto in na Kaptol. Pervi in drugi del ležita na desnem, tretji na levem bregu imenovanega potoka. Gornje mesto je najstariši del, zagrebska „city“. Na berdu „grič“ imenovanem naselilo se je že v starodavnosti uterjeno kraljevsko svobodno mesto obdarjeno znamenitimi pravicami. To mesto ima v mnogem obziru jako zanimivo in burno zgodovino. Zlasti se sosednim kaptolskim ali škofovskim mestom, ki je imelo svojo posebno „pravico“, in je bilo tudi uterjeno, živel je rekel bi v vekovečnem neprijateljstvu in ne enkrat udarjali so škofovi svobodnjaki na meščane z „Griča“ in nasprotno. „Kervavi most“ preko Medvedščaka še dandenes spominja na neko tako pobitje. Ali čas je izgladil vsa ta sovraštva in tekmovanja, poderl terdne zidove in porušil mestna vrata na „Griči“ kakor v Kaptolu. Edina „kamena vrata“ v gornjem mestu in tu pa tam kakov kos starega zida še spominja na ono žalostno dobo.

Gornje mesto so zaseli nebrojni uradi in razni šolski zavodi. Ko se zapró uradi in šole, zavlada po njem tihi mir, katerega tudi vozovi ne motijo. Sosebno ob ne-

deljah in praznikih popoldne je mesto videti, kakor bi bilo izmerlo. Prazne hiše, prazne cérkve, prazne ulice. Tujcu, ki ob tem času zablodi gori, prihaja tesno pri duši, ko mu povsod le odmevajo njegovi koraki, zato hiti, da čim prej pride v živahno dolnje mesto, v Ilico.

Gotovo ga ní mesta v Avstriji, ki bi imelo toliko uradov in toliko uradnikov, kakor jih ima Zagreb proti svoji velikosti. Menda ni preveč, ako rečem, da je vsak tretji mož, ki ga srečaš na ulici, uradnik, ali kakor pravijo Hervatje, činovnik. Vsak hervaški sin, ki je z večim ali manjim pridom pretolkel nekoliko šol, riva se v to činovniško legijo. Tudi sin imovitega posestnika ne hlepi po ničem tako, kakor po službi, se vé da po dobri službi, kar mu se navadno tudi posreči. Na kolikor ne bi zadostovalo njegovo znanje pripomorejo že vplivni strici in tjei. Mož, ki bi bil lahko svoboden in samostalen, vpreže se sam v činovniški jarem, ki na Hervaskem res nikogar prehudo ne žuli in na kolikor ni že sam dosti legak, olajša si ga še sam. Pozno v urad, zgodaj iz urada, potem pa v suknji po najnovejši pariški modi s tenko paličico pred kavarno, po Ilici gori in doli hodeč s prijatelji rešetaj gospe in gospodične in preklapaj mestni „tratsch“. V tem pa doma „na imanji“ gospodarijo „špani“ po starem kopitu kakor najbolje vedó in znajo. Ako mu je posest blizu Zagreba, odveze se časih z dobrimi prijatelji praznovat kakov god, „majalis“ ali kaj tacega. Ako je oddaljena, vzame si jeseni odpust in gre na lov, v „hérbo“ (tergatev), ker je to gosposka navada. Tako mine leto za letom, počasi sicer, ali vendar dosledno pomika se po birokratični lestvi naprej, z leti rase čast in rase plača, delo se pa manjša.

Podel sluga navzgor, osoren in zadiren navzdol, vmes malo „spletkarij“, malo „ljuzbezni“, in živi se kakor mali bog na Hervaškem. Vlade se menjajo, bani prihajajo in zopet odhajajo — a služba vendar ostane in on na nji. In to je glavna stvar!

Naj mi nikedo ne ugovarja, da rišem prečerno. Sam dobro vem, da niso vsi taki, to bi bilo prežalostno. Znam dobro, da se tudi med hervaškimi uradniki nahajajo možje bistro glave, koreni tega znanja, plemenitega serca in neokaljanega poštenja. Take tudi narod kuje v zvezde, ima jih za svoje največe dobrotnike ter jih časti kakor bogove. Samo da je taci razmerno malo, premalo. Ako greš med ljudstvo, ako znaš z njim govoriti, skoraj zveš imena teh poštenjakov. Ako kje, velja tukaj vox populi. Nasprotno mi bode pa vsak, komur so ondotne razmere količkaj znane, priterdil, da je mnogo tudi taci, za katere je moja malo prej narisana slika prejasna, preblaga. So med njimi tudi taki, ki so svojemu vzvišenemu stanu naravnost v sramoto. Temu se tudi ni čuditi, ako se pomisli, kako se je pod prejšnjimi vladami od zgoraj demoralizovalo činovništvo. „Kedo bi hlapcem pohvalo dajal, ker mednje glavár je greh zasejal!“ Znan je bana Raucha izrek: Ali z menoj, ali pa v Lepoglavo (Deželna kaznilnica)! In vsi, ki so imeli slabo vest, delali so na vse kriplje za Raucha, in to mu je dalo deželo v pest.

Priznati se pa mora, da so se stvari zdaj obernile na bolje, no da to ne gre tako hitro, kakor bi bilo želeti, to je naravno. Ne dá se popraviti v nekoliko letih, kar se je grešilo v stoletjih. A ta greh je jako star, morebiti toliko, kolikor hervaška „konstitucija“ in kolikor

strašna krivica, ki se je godila hervaškemu narodu do leta 1848., krivica namreč, da neplemič ni bil nič, plemič vse; da je moralno najzaverženiši plemič veljal več, nego najplemenitiši kmečki sin. No za zdaj dosti o tem.

Na sredini gornjega mesta leži Markov terg in sredi terga cerkev sv. Marka. Čudno zidanje! Kakov zlog je to? Glavna vrata na čelu so romanskega zloga, toda ne stojé v sredi čela, temveč na strani. In streha! Za Boga! Na eni strani seza skoro do tal. Druga vrata na južni strani kažejo dosti lep gotski zlog, tudi okna so videti kakor da so nekaj bila v tem zlogu, ali zdaj so zgoraj zaokrožena. Pogledimo še notri! O groza, največe barbarstvo! Ti oltarji, te prizidane kapelice in pa ta kor, ki je najbolj podoben kakim svislím! To vse v gotski cérkvi, kajti v tem zlogu je bila cerkev zidana. Hram sv. Marka v Zagrebu je namreč eden izmed redkih spomenikov iz XIII. in XIV. veka. Kralj Bela IV. je po slavni zmagi nad Tartari l. 1245. ustanovil zagrebsko gornje mesto „Grič“, ki si je takoj po beneških mojstrih dalo zidati cerkev. Ali od te prvotne cerkve ne vidiš dan denes skoro nič več. Gornje mesto je pogorelo dvakrat in obakrat je tudi cerkev mnogo terpela, posebno po velikem požaru l. 1674. propala je skoro vsa. Zopet se je vzdignila iz ruševin, toda ni si bila več podobna. Prizidavalo in kerpalo se je brez okusa in brez razuma za prejšnjo osnovo. Prav po nepotrebnem se je tudi vzdignil tlak, tako da je cerkev, ki menda nikdar ni bila prav visoka, zdaj čudno nizka ter se človeku dozdeva kakor bi v zemljo ležla. Tako je nastal ta graditeljski monstrum. Ti mešanici vseh mogočih in nemogočih zlogov dobro pristoji zvonik s trebušasto kapo. Ni mi treba

dostavljati, da je tudi zvonik delo poznejših časov.

Tako popačena in nagerjena cerkev gotovo glavnemu deželnemu mestu ni na lepoto in zato so se tudi pogostoma čuli glasovi, da naj se podere in na njenem mestu, ali pa tudi kje drugje sezida nova. Drugi zopet so se temu upirali in sicer ne samo z obzirom na prevelike troške podiranja in novega zidanja, temveč sosebnost zato, da mestu ostane znameniti spomenik srednjega veka, kateremu bi večja roka mogla dati prvotno obliko. In ko se je glasoviti arhitekt Schmidt iz Dunaja v drugem poslu mudil v Zagrebu, naprosili so ga, naj si ogleda cerkev sv. Marka ter naj izreče o nji svojo sodbo. Glasila se je ugodno za staro cerkev in že se po njegovem črtežu znameniti hram popravlja in predelava. V nekoliko letih se bode sedanja spaka pokazala v svoji stari, dostojni obliki. Zvonik se vé da bode moral ostati — z majhenimi promeni, ki bodo vsaj nekoliko zakrivale njegovo neskladnost s cerkvijo.

Hodeč okolo cerkve zagledamo pred

(Dalje prih.)

južnimi vrati sredi terga pet enacih kamenov. Ti so kameni štirivoglati, v sredini málce izdolbljeni in so nameščeni kakor pet pečatov na pismu. In ti kameni so v istini pečati, pečati največega zvérstva, s katerimi je boljarstvo XVI. veka zapečatilo svoja brezbožna dela proti nesrečnemu kmetstvu. Nekoliko dni po oni nesrečni bitki na kerškem polju je bil na tem mestu na očigled silnega ljudstva kronan Matija Gubec (Gobec), kmet iz Stubice, duša kmečkega upora za „staro pravdo“, češ, da je hotel biti „kmečki kralj“, česar mu pa nikedó ni mogel dokazati. Posadili so ga na železen, nad ognjem razbeljen stol, ščipali ga z razbeljenimi kleščami, potem mu pritisnili na glavo razbeljeno železno krono in naposled ga razčtetili. Prej je pa moral še gledati, kako je kervnik njegovega druga in prijatelja Andreja Pasańca na kolo navil, s kijem mu kosti na udih podrobil in konečno glavo odsekal.

Pravijo, da je na teh kamenih stal Gubčev prestol.

Pojdimo dalje, to mesto diši po kervi.

Senica.

Obraz iz narave.

Dragi bralec! Gotovo si se že izprehajal kacega lepega jesenskega dne po domačem polju in prišel si tudi tja doli pod vasico v sadni gozdič, kjer si že otrok po drevji plezal in mnogokako rumeno jabolko z veje utergal in se potem skrivaj posmehoval skopemu gospodarju, ki od tolikega daru božjega še enega jabolka ne privošči lačnemu

otroškemu želodcu! Nu danes se ni bati možu, da bi ti vstalo grešno poželenje po prepovedanem sadu v senci — tebe danes druge reči bolj mikajo, nego tista jabolka, če se tudi tako lepo žaré po drevji!

Hej, káko življenje je v tem gozdiču pod vasico! Nad tabo, spred, zad, ob straneh ti poje in cverči, in ko se oziraš

po enem teh drobnih pevcev, že se oglasi prav nad tvojo glavo: čin čin čerere, priču priču! Glej ga prederznika, kako je stopil na vejo in meni nič tebi nič tolče s kljunčkom po červu, ki ga tišči v močnih nohtičih. In kako šegavo, nagajivo te pogleduje s svojimi živimi očesci nad belim licem! Kako lepo se mu podaje široka črna proga po sredi rumenih persi in rumeno-zelenkasta odeja po malem herbtu! In kako je živa ta mala senica! Z veje na vejo, z drevesa na drevó, navzgor, navzdol ti skače in šviga, hitro kakor misel, da je pravo veselje gledati jo, ko uganja svoje plezalske in letalne umetnosti. Nikdar in nikjer nima miru, zmerom mora imeti kaj opravka! Tukaj potolče z drobnim kljunom na suho skorjo in izvleče malo gosénico, tam poberska v kaki poki in zopet tam pleza ob drobnih vejici in išče kacega merčesa za vedno lačni želodček. In zraven se vedno glasi s svojim kratkim, a tako veselim in prijetnim petjem. Ves božji dan preskače in prepoje, nikdar se ne naveliča, nikdar ne utruđi!

Drobna senica je po vsem Slovenskem domá. S pomladi in po leti se derži goratih krajev, kjer izreja dvakrat na leto svoj drobní zarod. To so hudi časi za veselo tico, časi skerbi in truda; saj po deset in več lačnih kljunov od zore do mraka pitati tudi ni malo delo. Kako se trudita skerbna roditelja, da bi našila malo družino in vendar se jima to komaj posreči. Brez počitka letata ves dan, od gnezda na drevo, od drevesa v gnezdo. Kaj se menita za trud, ko je treba otročičem hrane donašati; saj oni so njijina najveća sreća! In ti, človek! Ali ti ne zalije rudečica obraza, ko gledaš te drobne tice in vidiš, kako se trudijo za svoj zarod?!

Ko je pa konec poletja in hrane po gorah je jako malo, pripodi se stari in mladi svet tropoma v nižave in tedaj začne se le pravo življenje in veselje po naših logih in vertih! Vse jih je polno, povsod se razlega njih kratko, glasno petje! A človek, ta hudobni človek ne privošči jim še tega veselja! Saj njegovemu terdemu srcu je veselje, drugim razdirati mirno srečo!

Že dolgo prej ureže si bosopet vaški paglavec ob potočku za vasjó drobnih bekovih vejic, splete iz njih kletko in hajdi z njo na staro hruško pred hišo! Po cele dni preži in gleda gori na drevo, a kletka je še vedno odperta. A glej, sim od sosedovega verta je zdaj senica priletela in veselo skakljá po starih vejah. Zdaj je pri kletki. Kakó težko čaka razoglavi deček tam za mejo svoje žertve, kako mu utriplje hudobno srcé! A tica je prebrisana, izkusila je mnogokaj že na sveti in veselo odleti od kletke na visoki sosedov oreh, prevarjeni paglavec pa zrè milo za njo in v svoji brezserčnosti se celó jezi, da je srečno ušla nevarnosti. — Zdaj jih prileti cel roj na hruško in neizkušen mladič priskače naravnost h kletki, stopi vanjo in — plenk! kletka se zapre. Kako skoči mali lovec izza meje, kako zavriska hudobnik! Kakor veverica spleza na debelo drevó — nekoliko trenutij in uboga seničica viši že v tičnici nad hišnimi vrati. Kako se zaganja sirota v terde železne niti, da ima kmalu vse čelo kervavo — a vse nič ne pomaga. Kaj hoče sirota — udati se mora nemili osodi. Kako žalostno gleda na staro hruško, kodar skačejo njene tovarišice, kakó milo odpeva njihovemu veselemu petju — hudobni deček se pa veseli, da je vjel tako dobrega pevca in ne pomisli, da je to petje

le odmev gorjá, ki zaliva ubožici drobno serčece!

A kaj še le, ko pride o ranem jutru neusmiljeni tičar z odurnim čukom in nastavi izdajalne limanice po germovji! Kar vsuje se roj drobnih živalic na germovje in vrišči okrog nočne tice, še čutijo ne, da so jim zvezane nožice. Še le kader stopi kruti mož izzâ germa in hočejo one odleteti, spoznajo svojo nesrečo. Vse moči napenjajo, da bi se oprostile terdnih vezi — a vse zastonj. Drugo za drugo prime in verže hladnokervno ob tla, brezserčnik, in nihče ga ne kaznuje zaradi te hudobije!

Kader se mili slavčki, glasni skerjanci, ponižne prepelice in druge tice poslové od nas in odleté v gorke južne dežele, kjer klije večna pomlad, ostanejo drobne senice pri nas in oživljajo še vedno naše verte. In ko beli sneg zapade goro in dol in burja verši skozi golo vejevje, priklatijo se ubožice „s trebuhom za kruhom“ v vas in stikajo klaverno okolo hiš, da bi našle kako zerno ali da bi jim usmiljena roka vergla kako mervo pred prag,

da bi utesile kruleči želodček. Tako preživé v sosedstvu človekovem dolgo, merzlo zimo; hudó se jim godi, večkrat jih v merzli noči prebudi hudi glad iz nemirnega spanja — a kedaj vendar potihne ledeni veter, sneg se začne tajati, zelenje poganja in veselo odleté na zeleno drevo. Vse težave in bridkosti zime so pozabljene in spet se začne veselo staro življenje v zelenem logu!

Staro in mlado, vse ima rado lahko-zivo, šegavo senico, posebno pa je ljubljena veselili vaških otrok. In ni čudo, saj so tudi oni tako brezskerbni, veseli in nagajivi, kakor mala tičica!

In ko slišim jaz tvoje veselo petje, drobna senica, ko te gledam, kako brezskerbno skakljaš po drevji, vsili se mi spomin onih blaženih, srečnih dni, ko sem tudi jaz tako brezskerbno in veselo po domačem polji skakal in igral in smejal se v svet, ki je bil še tako lep, tako lep! — Zato mi bodi prav iz sereâ pozdravljena, ljuba senica, podoba brezskerbne, srečne mladosti!

Pagliaruzzi.

Deveta dežela.

Sedmo poglavje.

Iz tega poglavja bralec zvê, kake so vasi v deveti deželi. Negoda se razgovarja s svojim znancom o smertni kazni.

„Po volitvi so se moške počasi razšli, nekaj se jih je izprehajalo in pogovarjalo po drevoredih pred hišami, drugi so se razkropili po raznih poslopjih. Jaz sem se še vedno držal svojega prijaznega znanca. Zdaj sem imel še le pravo priliko ogledati si vas; moj tovariš mi je razlagal, kar me je mikalo.

„Kaj je ona hiša tam pred nama, ki se nekako posebno odlikuje med drugimi? vprašam moža.

„To je županija“, odgovori mi, „v njej ima župan svojo pisarno in tudi svoje stanovanje, ako hoče. V njej so vsa prostorja, kar jih potrebuje županstvo. Na levi strani od županije stoji knjižnica.“

„Kaj? knjižnica? vprašam jaz, kakor da bi ga ne bil dobro razumel.

„Dà, knjižnica“; odgovori mi, kakor da bi se to samo ob sebi umelo.

„Knjižnica v vasi? čudim se jaz.

„To se vam čudno zdi? Pri nas ima vsaka vas svojo knjižnico. Sploh moram opomniti, da so vse vasi v deveti deželi enake; kar vidite pri nas, to se nahaja povsod. Ali so pri vas ljudje tako bogati, da ima vsaka hiša svojo knjižnico“?

„Tega ravno ne“, odgovorim mu jaz ter se popraskam za ušesom. „Ali pa imajo pri vas ljudje dovolj časa, da hodijo brát v knjižnico“?

„Kedór utegne, tudi lahko pride; a to ni potrebno. Vsak gospodar ima pravico izposoditi si na teden toliko knjig, kolikor glav ima njegova družina. Vsako nedeljo se knjige izposojajo in vračajo“.

„In koliko se plačuje za tako izposojevanje“?

„Plačuje? Kaj se bi plačevalo? Knjižnica je, kakor vse naše naprave, občinska last; kedor je torej občanjan, ima vse pravice do njih. — Poslopje na desni strani od županije je hranilnica in posojilnica“.

„Tam ono na levi strani od naji, vidim sam, da je cérkev; cérkve menim, da so si po vsem svetu precej podobne. Ali kaj je pa hiša na levo od cerkve“?

„To je bolnišnica z lekarno in zdravnikovim stanovanjem“.

„In na desno“?

„To poslopje ima nekako čudno ime, pravimo mu stara hiša. Stari ljudje, ki ne morejo več delati, prebivajo v njej. Vsak občanjan, moški ali ženska, ki se zaradi svoje starosti ne more sam preživljati in nima nikogar, da bi zanj skerbel, pride v to hišo, kjer brez truda

in skerbi živi do smerti. — Poslopje na desno od naji tam v sredi je učilnica. Zraven nje na desno stoji delalnica“.

„Kak namen ima ta delalnica“?

„To je tako: če kedó po kaki nesreči oboža, da ne more rediti sebe in svoje družine, ako jo ima, in če ne najde drugje dela in zaslužka, ima pravico priti v županijo ter reči: Trudil sem se in pošteno sem preživeljal sebe in svojo družino, dokler sem mogel. Zdaj ne morem več. To in to znam, ali pa: zdrave roke imam, delal bi rad, dajte mi dela“.

„Tako torej skerbi pri vas občina za svoje ljudi“?

„Kedó naj bi pa skerbel zanje, ako ne ona? Zakaj pa je človek občine úd, kaj ima od njé, ako nima pravice v svoji stiski obrniti se do njé ter zahtevati, da ona zanj skerbi? Kedor ne dela, naj ne je, to je prav; ali če človek nima dela, dasi bi ga rad, kako bi ne imel pravice zahtevati od svoje občine, da naj mu ga dá? In ako delati več ne more in nima svojih, da bi zanj skerbili, kaj naj stori tak človek? Je li samo za to občanjan, da davke plačuje“?

„Po tem takem pri vas ni beračev, da bi hodili kruha prosit od hiše do hiše“.

„In pri vas je takih nesrečnikov? Čudni ljudje“!

„In ono poslopje tam na desni od šole“?

„To je pokorilnica. Vanje se devajo ljudje, kateri so kaj pregrešili zoper postave. Zdaj je, hvala Bogu, že več časa prazna“.

„In kedó sodi pri vas“?

„Za to imamo poseben odbor, po-

rotne može, ki sodijo o manjših prestopkih, pervosednik jim je župan. Veči pregreški se sodijo v mestu. Obsojenec se déne v pokorilnico, kjer mora ostati in delati več ali manj časa⁶⁶.

„Drugih kazni nimate⁶⁷?

„Kake druge kazni? Ali ni to kazni dovolj⁶⁸?

„Smertne kazni torej ne poznate⁶⁹?

„Kako to menite⁷⁰?

„Da se človek na smert obsodi⁷¹.

„Kaj govorite? Da človek človeka mori? Take postave so pri vas? To je grozno, neverjetno⁷²!

„Žalostno je res, ali kaj se hoče? Za velika hudodelstva je treba velike kazni; izgleda je treba in strašila drugim⁷³.

„Ali prašam vas, za Boga! kedó pa take nesrečne ljudi mori⁷⁴?

„Zato je poseben človek postavljen in plačan⁷⁵.

„Ali kako je mogoče, da se najde tak človek, ki mu je moči hladnokervno moriti človeka? Pomislite, kaj je to! Saj je že to strašno, ako človeka jeza, strast tako razkači, da vzdigne roko zoper svojega brata; a mirno, hladnokervno klati, ubijati človeka, tega vendar človek ne more⁷⁶!

„Ali pri vas ni umorov in pobojev⁷⁷?

„Stari ljudje jih še pomnijo; zdaj, hvala Bogu, se kaj tako žalostnega več ne zgodi⁷⁸.

„Potem vam, se vé da, ni treba smertne kazni⁷⁹.

„Pri nas je, kolikor se pomni, ni bilo nikoli. — Postava torej pri vas veléva

človeku, da naj mori človeka? Kako se to godi? ali sta sama⁸⁰?

„Ne, ljudje so zraven za priče⁸¹.

„In ljudje to mirno gledajo? nobeden ne skoči ter zavpije: Ne! to ne sme biti⁸²?

Mož ni vedel kam bi se dejal; ves z uma je bil, ko je to govoril. Jaz sem bil toliko pameten, da mu nisem vsega povedal, kako se je to še pred kratkim pri nas godilo in kako se v nekaterih deželah še godi. Ti devetodeželjani so čudni ljudje! Meni je bil ta pogovor neprijeten; hotel sem kaj drugega začeti; ali mož me ni izpustil.

„Ali pomislite, ko bi se vendar zgodilo, da bi človeka po nedolžnem obsodili in usmertil! Mogoče je vendar⁸³!

Jaz mu nisem hotel povedati, da se je to res že večkrat zgodilo, in da se vsak čas lahko še zgodi. Namesto odgovora obernem se ter mu pokažem hišo, ki je bila nama za herbtom.

„Ta hiša je pač gostilna; saj sva pri njej ustavila⁸⁴.

„Prav pravite, gostilna⁸⁵.

„In ona⁸⁶?

„V tej je požarna straža z vsem gasilnim orodjem⁸⁷.

„In ta v sredi⁸⁸?

„To je gledišče⁸⁹?

„Kaj? gledišče⁹⁰?

„Dà, kakor pravim. Vsako nedeljo populudné se v njem igra⁹¹!

V tem hipu pristopi nek mož k mojemu znancu ter ga ogovori; tako je bilo konec najinega pogovora.

(Dalje prih.)

Negoda.

Zakaj in v katerih mejah se Slovani lahko učé tujih jezikov ?

(Dalje.)

Kedor bi se slednjič na to opiral, da narodi podedovajo od svojih prednikov n. pr. zmožnost za glasbo in druge reči, lahko mu odgovorimo, da pri jezikih je vse drugače, nego pri drugih predmetih. Kedor več učnih predmetov zna, ta je duševno na boljšem, on je na viši stopinji razvoja, nego pa on, ki govori več jezikov. Jezik ne podaja novih predmetov nego bistveno le druga znamenja za ene in iste predmete.

Jeziki tedaj le znamenja za isto in nepomnoženo število pojmov in misli množe; ne morejo torej puščati posebnih moči naslednikom.

Glavno pa je to, da še za take neugodne resnice niso mogli Slovani nič podedovati, ker niso bili kot pleme v nobeni taki dotiki z drugimi narodi, kateri bi jim bili vsled tega pomnožili pripisovano jim svojstvo. Še to tedaj ni pripuščeno terditi, da so si Slovani vsaj govorne organe pri sosedih ugladili za laže izgovarjanje tujih jezikov.

Gotovo je po vsem tem, da jeziki niso Slovanov sposobili za jezike, ako so na to stran bolj razviti, nego druga plemena.

Goré in ravnine, gozdovi in logi in podnebja, kjer so prebivali Slovani doseđaj, pa tudi ne kažejo vsaj take različnosti in posebnosti, da bi utegnili iskati ravno v njih zaželenih pojasnih.

Nam je jako po volji, da omenjena dozdevanja lahko podiramo, in da nimajo nam nikakoršne vednostne veljave. Moči razvoja je v organizmih tako težko prav najti, da se mora vsak učenjak bati, da mu ne podere naslednik, kar

je sam sezidal bodi si še tako skerbno in previdno.

Naš stavek je izkušnja napravila. Ali izkušnje so razne veljave za vednostne stavke, in videli smo že, da ravno naš rek predaleč sega, ker mu tudi druge izkušnje nasproti stojé.

Ko bi mogli in smeli eksperimentovati z narodi tako, kakor naravoslovci n. pr. v kemiji, zadobili bi tudi za spredaj postavljeno terjenje vednostne gotovosti.

Poglejmo, ali bi nam ne utegnili izkušnja podati kaj enako veljavnega.

Oni, ki se svojemu narodu izneverijo kot odrasli ljudje, vendar ne morejo do dobra zatajiti se. Nekaj, ne le glas, jim še posebej vedno ostaja, kar jih pravemu izvedencu izdaja za take, katerim je bil nekedaj drug jezik materin.

Če pa otroke v prvih letih pošljemo v kraje, kjer nikedar ne slišijo slovke materinega jezika, postanejo sami vsaj glede na jezik taki, da se jim ne dá spoznati rojstvo. Oni popolnoma v tujem jeziku, v tujem glasu mislijo in govoré. Ako pridejo odrasli v rojstvene kraje materinega jezika, jim je ta jezik nov, dela jim enake težave pri učenji, kakor vsakemu drugemu tujcu. Nič jim ne pomaga, da so n. pr. udje onega naroda, ki si drugače lahko privaja druge jezike.

Takih izkušenj imajo pogostoma prebivalci raznih narodov na mejah jezikovih. Na mejah pošiljajo otroke iz raznih vzrokov k sosedom in potem se jim godi časih ravno tako, kakor smo prej omenili.

Vidimo torej, da nam nič ne pomaga sposobnost narodova, če smo tudi iz nje-

gove srede doma, ako si nismo prisvojili najprej materinega, t. j. v tem primeru, jezika onega naroda, ki ima posebno zmožnost za jezike.

Ako izgine materin jezik, izgine tudi posebna zmožnost za jezike.

Z jezikom je tedaj kot takim zmožnost in nezmožnost združena. Posebni materin jezik je tedaj pogoj posebni zmožnosti za jezike.

Take poskušnje, ki se godé na narodnih mejah ne za naš namen, pa vendar z enako veljavo, in ki se lahko še pomnože in kakoršnih nahajamo tudi drugod, imajo veljavo znanstvenega dokaza.

Tudi kemične poskušnje se od tega bistveno ne razločujejo. To, da je kemik natančniši, pa prav lahko in po pravici preziramo brez škode za naše sklepe.

Za nas je dovolj, ako najprej vemo, v čem biva pravi in splošni vzrok za tukajšno posebnost slovansko, in ta je v slovanskem jeziku samem.

II.

Veliko smo si pridobili s tem, da se nam je moči ogibati vsega daljnjega sanjarskega pretuhtovanja. Vendar pa nam ni še prav jasno, kako je slovanski jezik kot tak vzrok za učenje drugih. Prašajmo tedaj, kake moči se rabijo najbolj pri učenju kakega jezika.

Za izgovarjanje se trudijo tako ime-

novani govorni organi; za sprejemanje vsega drugega v jeziku pomagajo pa vse druge duševne moči, kakor pri vsakem nauku sploh.

Za daljnji razgovor si mislimo mladega ali pa odraslega Slovana, ki se že zna pogovarjati v svojem jeziku. Tak se dene za naš primer na učenje njemu do sedaj neznanega jezika.

Sprejemanje vseh vtisov za kateri čut koli godi se mehanično. Pervi vtisi, po katerem čutu koli, zapuščajo za seboj najmočnejše in največje sledove. Pervi vtis vsake verste si mora tako rekoč še le pol napraviti v organizem. Drugi enaki ali sorodni vtis ima pot že bolj uglasjeno.

Po takih zakonih se verši tudi izraževanje ali izgovarjanje vsakoterega glasu.

Izsolani pevci n. pr. se spominjajo, kako so imeli od začetka bolj ali manj razdert glas, kako se jim je potem vedno bolj uglasil. Oni vedo povedati najbolje, kako jim je pri petji težko izgovoriti časih kako slovko, ne le prav zapeti. S ponavljanjem in vajo pa izpremenijo vsako težavo v lahkoto.

Nam bliži so govorniki ali taki, ki se hočejo na pamet kaj naučiti in potem na glas povedati. Kako se jim zadeva od začetka kaka slovka in beseda, in kako jim potem pa kar derdra v teku stavkov naprej!

Francé Podgornik.

(Dalje prih.)

Slovenski glasnik.

ENAJSTA PODOBA.

„Ta podoba primérna času, ko pride našim bralcem v roke, pač ne potrebuje nikakega pojasnila. Kedor hoče, naj se domisli, ko jo ogleduje, znane (mendà Potočnikove) pesmi: „S'rota, s'rota, ne zaspim!“

— „Društvo sv. Jeronima“ v Zagrebu je izdalo za l. 1879. društvene knjige, in te so: 1. Danica, koledar z raznim berilom. 2. Mijat Briguša, hrvatski seljak, ili kako se može čovjek popeti s' osla na konja. Ta knjiga je seveda posebno namenjena prostemu ljudstvu v poduk. 3. Povrčarstvo. 4. Život svetaca.

— „Južnoslovenske narodne popijevke“. Izdal Fr. Š. Kuhač. To je že tretji zvezek jugoslovanskih narodnih pesmi, katere izdaje v Zagrebu znani hervaški skladatelj Fr. Š. Kuhač. Tretji zvezek ima 102 pesmi iz raznih krajev jugoslovanskih.

— Ravnokar je izšla v tretjem zvezku časopisa: „Archiv für slavische Philologie“ Novakovičeva razprava z naslovom: „Die serbischen Volkslieder über die Kosovo-schlacht“ (1389.). Z omenjeno razpravo je uničil Stojan Novakovič sistemo Pavičevevega razjašnjevanja pesmi o kosovskem boji.

— „Hrvatski dom“ je ime knjigi katero je izdalo v Zagrebu dijaško društvo „Hrv. dom“ za leto 1878. Zraven pesmi in povesti je v omenjeni knjigi tudi kulturno-zgodovinski in literarni spis z naslovom: „Hervati od Gaja do leta 1850.“ Na kulturno-zgodovinskem polju pri Serbi in Hervatih se je začelo delati še le v najnovejši dobi. Pisatelji kulturno-zgodovinskih spisov med Serbi in Hervati so same znane osebe, kakor: V. Jagić, Stojan Novakovič, Fr. Rački, Ivan Kukuljevič Sakcinski, Fr. Marković, Arnim Pavič itd.

— „Jugoslov. akademija znanosti in umetnosti v Zagrebu“ je imela dné 23. oktobra svojo redno sejo, v kateri je bral predsednik akademije dr. Fr. Rački razpravo: „O položaju

bele Hrvatske i Srbije polovicom X. veka“. Rački je razpravljajl prašanje o pradamovini hervaškega naroda. V ta namen se je vprašal Rački najprej, kje si je cesar Konstantin porphyrogenet mislil v svojem časi položaj bele Hervaske in bele Srbije. Ta razprava bode tako še posebe tiskana v „Rad-u“ jugosl. akademije, to je namreč knjiga, v kateri obelodanja akademija redno vsako leto spise svojih akademikov. Kogar bi utegnila zanimati omenjena razprava, naj seže po „Radu“. Po tem je izročil pravi ud dr. P. Matković za „Starine“ dva italijanska še nenatisnena potopisa po balkanskem poluotoku iz XVI. veka, in sicer potopis Katarina Zen od l. 1550. in še drugi brezimeni od l. 1559.

— „Pevanija“. Sav dojakošnji književni rad u pesmi i prozi Zmaj Jovana Jovanovića sa čelikoreznom slikom pesnikovom i životopisom. Izdanje srpske knjižare braće M. Popovića u Novome sadu. Tako bode naslov delom prvega serbskega pesnika Zmaja Jovana Jovanovića. Serbska knjigarna Popovičeva v Novem sadu bode sama izdala vsa pesnikova dela in sicer: 1. Izdanje za narod in 2. Elegantno izdanje. — Vsa zbirka izide v deseti zvezkih. Cena zvezku 40 kr. (izdanje za narod), ali pa 65 kr. (elegantno izdanje). Kedor pošlje vso naročnino 6 gld. 50 kr., dohode od knjigarne vse zvezke po pošti poslano o njenem trošku. S tem lepim podjetjem bode serbska knjigarna mnogemu postregla, sej se dela omenjenega pesnika že nikjer ne dobijo. „Gjulići“ in Gjulići uveoci so najlepše lirске pesmi Zmaja Jovanovića, v katerih nam pesnik razodeva najblaže misli, najčistejša in najsvetejša čustva o vsem, kar je človeku in človeštu lepo in vzvišeno. V Gjulićih uveocih (Veli gjulići) toži pesnik svoje britke bolečine, ko mu je umerla žena.

Temu listu je priložena enajsta podoba: „Na materinem grobu“.

„Zvon“ izhaja l. in 15. dan meseca; naročnina 5 gl. za vse leto s podobami, 250 za pol leta; 4 gl. za vsako leto brez podob, 2 gl. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Herrengasse 74.

Izdaje in uredjuje: Jos. Stritar.

Tiskata: A. Keiss in P. Horn.

Risal Janez Šubic.

NA MATERINEM GROBU.

Angerer.